

Opsionau Cynradd Cyfrwng Cymraeg a Goblygiadau Refeniw

Gwerthusiad o Opsionau

Cynhaliwyd gwerthusiad o opsiynau cyfrwng Cymraeg yn unol â'r achos busnes a gofynion cyn yr ymgynghoriad, gan asesu sut mae pob opsiwn yn cyfrannu at gyflawni amcanion y buddsoddiad, ffactorau hanfodol ar gyfer llwyddiant a meini prawf trawsnewid. Mae Ffigur 1 islaw yn rhoi trosolwg o'r opsiynau ynghyd â'r cryfderau a gwendidau yn gysylltiedig gyda phob opsiwn.

Ffigur 1			
Opsion i	Opsion ii	Opsion iii	Opsion iv
Cadw'r sefyllfa fel y mae	Gwneud y lleiafswm – lleoli ar safle ysgol cyfrwng Saesneg bresennol gyda chapasiti ar gyfer darpariaeth egin Gymraeg (yn cynnwys gofal plant, grwpiau meithrin a dosbarth derbyn, gyda grwpiau blwyddyn ychwanegol yn agor ar gyfer cynnydd disgyblion bob blwyddyn wedi hynny)	Lleoli'r ysgol Gymraeg ar safle ysgol gynradd bresennol gyda chapasiti allanol ar gyfer yr adeiladau a dosbarthiadau dros dro (yn cynnwys gofal plant, grwpiau meithrin a dosbarth derbyn, gyda grwpiau blwyddyn ychwanegol yn agor ar gyfer cynnydd disgyblion bob blwyddyn wedyn)	Sicrhau safle newydd ar gyfer ysgol gynradd Gymraeg a sefydlu darpariaeth egin mewn adeiladau dros dro ynghyd â thir i adeiladu ysgol gynradd 210 lle gyda meithrinfa. (Daw'r cyfleusterau gofal plant a'r grwpiau meithrin a dosbarth derbyn yn weithredol ym mis Medi 2021, gyda grwpiau blwyddyn ychwanegol yn agor ar gyfer cynnydd disgyblion bob blwyddyn wedyn)
Cryfderau a Gwendidau	Cryfderau a Gwendidau	Cryfderau a Gwendidau	Cryfderau a gwendidau
Nid oes unrhyw gryfderau yn gysylltiedig â'r cynnig hwn. Ni fyddai'r cynnig yn sicrhau ychwanegedd yn nhermau darpariaeth addysg Gymraeg ac ni fyddai'n cefnogi cynyddu'r nifer o siaradwyr Cymraeg yn unol â nod Llywodraeth Cymru o 1 filiwn o siaradwyr Cymraeg erbyn 2050. Ni fyddai'n ymdrin â'r galw cudd a	Byddai'r cynnig hwn yn gostwng goblygiadau refeniw yn y tymor byr – er nid yn sylweddol felly. Gallai'r opsiwn hwn arwain at gostau cyfalaf uwch yn y tymor canol i'r hirdymor, oherwydd costau ailwampio, costau estyniadau a/neu adeiladu newydd. Nid yw'r opsiwn yn gynaliadwy yn	Byddai'r cynnig hwn yn gostwng goblygiadau refeniw yn y tymor byr – er nid yn sylweddol felly. Gallai'r cynnig hwn roi cyfle i sicrhau integreiddio a gwaith partneriaeth gydag ysgol bresennol. Mae angen ymchwiliadau safle manwl i gadarnhau os yw'r datblygiad yn hyfyw ond gallai	Y cynnig hwn – heb gynhyrchu incwm ac adferiad costau gofal plant – sydd â'r goblygiadau uchaf o ran refeniw. Byddai'r cynnig hwn yn trochi'n llwyr ac yn cyflawni telerau ac amodau y Grant Cyfrwng Cymraeg; gan hefyd greu ychwanegedd a sicrhau cyflenwi deilliannau'n gysylltiedig â Chynllun Strategol Cymraeg

<p>ddynodwyd ar gyfer addysg cyfrwng Cymraeg yn Nhredeggar/ Cwm Sirhywi.</p> <p>Gallai'r gwaith i greu cyfleusterau addas ar gyfer model twf egin arwain at gynnydd mewn lleoedd gwag yn y tymor canol i'r hirdymor.</p> <p>Mae goblygiadau rhaglenni a phroffilio ariannol yn gysylltiedig gyda gweithio ar safleoedd ysgol byw, a allai arwain at oedi a/neu gostau cynyddol.</p> <p>Mewn awdurdodau eraill e.e. Caerdydd lle defnyddiwyd modelau cyd-leoli, cawsant effaith negyddol yn arbennig ar ddisgyblion Cymraeg gyda'r datblygiad egin yn eilaidd i'r ysgol cyfrwng Saesneg. Roedd y model wedi effeithio ar staff a disgyblion yn nhermau ysbryd, hunaniaeth ac ymdeimlad o berthyn.</p> <p>*Ni ystyrir fod hwn yn opsiwn hyfyw</p>	<p>y tymor canol i'r hirdymor, efallai na fyddai'n addas ar gyfer estyniad ac ni fyddai'n trochi'n llwyr.</p> <p>Gallai'r opsiwn beidio trochi'n llwyr, pe byddai gofodau hamdden, adnoddau a gofodau eraill yn cael eu rhannu drwy'r ysgol.</p> <p>*Ni ystyrir fod hwn yn opsiwn hyfyw</p>	<p>ddangos nad yw'r tir yn addas ar gyfer ei ddatblygu.</p> <p>Mae goblygiadau rhaglenni ac ariannol yn gysylltiedig gyda gweithio ar safleoedd ysgol byw, a allai arwain at oedi a/neu gostau uwch.</p> <p>Gallai'r opsiwn beidio trochi'n llwyr, pe byddai gofodau hamdden, adnoddau a gofodau eraill yn cael eu rhannu drwy'r ysgol.</p> <p>*Mae angen ymchwiliad manwl pellach er mwyn asesu manteision a hyfywedd</p>	<p>mewn Addysg y Cyngor (2017-20).</p> <p>Gellid datblygu'r ysgol fesul cam a/neu ei datblygu yn unol gydag amcanestyniadau a galw disgyblion.</p> <p>Mae cyfleoedd cynhyrchu incwm ar gael e.e. trwyddedu, cyd-leoli ac yn y blaen, a allai ostwng goblygiadau referniw a gwarged.</p> <p>*Mae'r opsiwn hwn yn hyfyw, fodd bynnag, ef sydd â'r goblygiadau ariannol referniw uchaf.</p>
--	--	---	---

Cyllid ar gyfer Ysgol Gynradd Gymraeg newydd

Cefndir

1. Mae cyfrifiadau dechreuol yn dangos bod goblygiadau cyllideb refeniw ar gyfer ysgol gynradd adeilad newydd (yn seiliedig ar ddisgyblion ychwanegol, yn hytrach na throsglwyddo disgyblion presennol o ysgolion presennol). Fodd bynnag, mae'n debygol y bydd dadleoli dysgwyr presennol fydd yn gostwng gofyniad cyllid y cynnig, ond mae ganddo ganlyniadau ar gyfer cyllidebau ysgolion presennol.
2. Yn seiliedig ar dderbyn disgyblion fesul cam, erbyn blwyddyn 7 (pan fydd yr ysgol yn gweithredu'n llawn ac yn seiliedig ar dybiaeth o ddysgwyr newydd yn ymuno â'r ysgol), mae'r gofyniad cyllid ychwanegol yn £941,000 y flwyddyn (yn seiliedig ar Fformiwla Cyllid Teg 2020/2021).
3. Mae tri opsiwn arall yn cael eu hystyried:
  - **Opsiwn 1** – gwneud dim
  - **Opsiwn 2** – lleoli'r ysgol newydd o fewn adeilad ysgol presennol
  - **Opsiwn 3** – lleoli ysgol newydd ar safle ysgol bresennol heb gapasiti allanol.
4. Mae'r nodyn hwn yn cymharu goblygiadau opsiynau 2 a 3 ar y gyllideb refeniw, o gymharu â'r opsiwn sylfaen (a elwir nawr yn opsiwn 4 – opsiwn adeilad newydd).
5. Cynhaliwyd asesiad safle manwl wrth ymchwilio'r safle mwyaf addas ar gyfer ysgol newydd, a gellir ei ddarparu os oes angen – rhoddir manylion y crynodeb islaw:

Cynhaliodd Addysg, Cynllunio, Gwasanaethau Technegol a Stadau werthusiad o safleoedd y mae'r Cyngor yn berchen arnynt yn Nhredegar/Cwm Sirhywi, er mwyn dynodi safleoedd a allai ddarparu ar gyfer datblygu ysgol newydd. Ystyriodd y Cyngor nifer o safleoedd i ddarparu ar gyfer y datblygiad yn cynnwys:

  - **Chartist Way** – Safle gyda photensial cryf, gyda rhai cyfyngiadau y gellid eu goresgyn.
  - **Cae Deighton Stockton Way** – Rhai cyfyngiadau i'w goresgyn a gofod gwyrdd a warchodir. Mae'r safle hefyd yn agos iawn at ysgol cyfrwng Saesneg bresennol, a allai greu dadsefydlogi.
  - **Parc Busnes Tredegar** – Anaddas a gyda chyfyngiadau sylweddol i'w goresgyn.
  - **Caeau Chwarae yn Ysgol Gyfun Tredegar** – Anaddas a gyda chyfyngiadau sylweddol i'w goresgyn.

Wrth ystyried mynediad, ecoleg, archaeoleg, risg llifogydd, seilwaith, cyflenwadau a gwasanaethau, penderfynwyd mai'r safle fwyaf addas ar gyfer yr ysgol – yn aros ymchwiliad pellach - fyddai Chartist Way. Pe byddai'r cynnig yn mynd rhagddo, byddid yn dechrau ar ymchwiliadau manwl o'r safle; fodd bynnag, mae gan y Cyngor wybodaeth dda o'r hyn fyddai ei angen i sicrhau y gellir datblygu'r safle.

Goblygiadau i'r gyllideb refeniw

6. Gallwn dybio y bydd:
  - cyllid APWU yr un fath ar gyfer opsiynau 2, 3 a 4.
  - Cyllid “**ffactorau eraill**” fydd yr unig amrywiad mewn cyllid rhwng yr opsiynau.

- Bydd Opsiwn 2 yn seiliedig mewn ysgol bresennol, gydag arwynebedd yn addas ar gyfer ysgol gynradd 210 lle ac ni chaiff cyllid ei weithredu ar gyfer eitemau tebyg i gynnal a chadw adeilad, gwasanaeth gofalwr, glanhau, ynni a threthi (gan y bydd yr ysgol bresennol yn derbyn cyllid ar gyfer y meysydd hyn)
  - Ar gyfer opsiwn 3, yn absenoldeb arwynebedd hysbys, mae'r costau yn seiliedig ar yr ysgol o fewn ardal Tredegar gyda thir allanol y gellid ei ddatblygu.
  - Mae'r tîm Trawsnewid Addysg wrthi'n cynnal ymchwiliadau i drwyddedu ac opsiynau defnydd, a allai wrthbwysu pwysau referniw ar gyfer yr ysgol h.y. cydlynu gyda Chyngor Dinas Casnewydd ar gynnig tebyg sy'n mynd rhagddo yn eu hardal.
  - Byddai Opsiynau 3 a 4 angen targed cynhyrchu incwm o tua £100,000, na fyddai'n cael ei gynnwys yn y gofynion cyllid referniw ar gyfer y Cyngor ond a fedrai fod ag effaith gadarnhaol ar y gwarged/diffyg ar gyfer yr ysgol newydd. Mae'r opsiynau trwyddedu safle a allai gyflawni'r targed hwn fel sy'n dilyn:
    - Sefydlu gosodiad gofal plant gyda'r Cyngor i dalu am y costau rhedeg a'r rhent – tua £20,000 y flwyddyn (mae'r ffigur hwn yn seiliedig ar ystafell 100 metr sgwâr yn cynnwys ystafell gweithgareddau a thoiledau, ynghyd â chostau rhentu)
    - Mae gan y Cyngor brotocol trwyddedu yn ei le i gefnogi a sicrhau defnydd trydydd parti o adeiladau ysgol, ac mae'r galw am hynny'n cael ei ymchwilio ar hyn o bryd. Fodd bynnag, mewn trafodaeth ddechreuol gyda chydweithwyr yn yr adran Adfywio cafodd y cyfleoedd dilynol eu dynodi ar gyfer eu hymchwilio ymhellach:
      - Mae Canolfan Eden yn edrych am ofod ar gyfer canolfan addysg ychwanegol o fewn ardal Glynebwy a/neu Dredegar.
      - Mae gan Goleg Gwent ddiffyg capasiti o fewn eu hadeilad presennol a defnyddiant y Swyddfeydd Cyffredinol ac yn y blaen ar gyfer gweithgareddau ac arholiadau myfiwyr.
      - Gofod swyddfa Hamdden Aneurin.
      - Mewn ymgynghoriad gyda busnesau, dynodwyd fod diffyg gofod ar gyfer darparwyr hyfforddiant.
7. I grynhoi, ar gyfer blynyddoedd 1-7 (gyda blwyddyn 1 yn rhan o flwyddyn), mae'r gyllideb referniw ychwanegol sydd ei hangen ar gyfer opsiynau 2-4 fel sy'n dilyn:
- **Opsiwn 2** - £237,000 yn codi i £780,000 y flwyddyn
  - **Opsiwn 3** - £261,000 yn codi i £823,000 y flwyddyn
  - **Opsiwn 4** - £327,000 yn codi i £941,000 y flwyddyn
8. Erbyn blwyddyn 7, felly, bydd opsiwn 2 angen £161,000 yn llai o gyllid bob blwyddyn, o gymharu ag opsiwn 4.
9. Erbyn blwyddyn 7, felly, bydd opsiwn 3 angen £118,0900 yn llai o gyllid bob blwyddyn, o gymharu ag opsiwn 4.

I gloi, nid yw'r gofynion cyllid ar gyfer y 3 opsiwn yn sylweddol wahanol, yn bennaf oherwydd trefniadau fformiwla cyllid AWPU.

7B. Os tybiwn y daw holl boblogaeth yrr ysgol ysgolion presennol Cyngor Bwrdeistref Sirol Blaenau Gwent, bydd sefyllfa cyllid Cyllideb Ysgolion Unigol yn:

Bydd rhai ysgolion unigol presennol yn derbyn llai o gyllid, oherwydd gostyngiad mewn nifer disgyblion.

Bydd y ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg newydd yn derbyn mwy o gyllid, oherwydd cynnydd mewn nifer disgyblion.

Os tybiwn, felly, na fydd unrhyw ofyniad am gyllid ychwanegol ar gyfer elfen AWPU, bydd gofyniad cyllid cynyddol ar gyfer yr elfen 'ffactorau eraill'.

8. I grynhoi, ar gyfer blynyddoedd 1-7 (gyda blwyddyn 1 yn rhan o flwyddyn) y gyllideb refeniw ychwanegol sydd ei hangen ar gyfer opsiynau 2-4 yw:
  - **Opsiwn 2** - £176,000 yn codi i £317,000 y flwyddyn
  - **Opsiwn 3** - £200,000 yn codi i £360,000 y flwyddyn
  - **Opsiwn 4** - £265,000 yn codi i £478,000 y flwyddyn
9. Erbyn blwyddyn 7, felly, bydd opsiwn 2 angen £161,000 yn llai o gyllid fesul blwyddyn o gymharu ag opsiwn 4.
10. Erbyn blwyddyn 7 felly, bydd opsiwn 3 angen £118,000 yn llai o gyllid fesul blwyddyn, o gymharu ag opsiwn 4.
11. Ni chafodd cyfrifiad ei wneud ar yr effaith ar y gyllideb PRC ar gyfer yr ysgolion hynny y mae gostyngiad mewn nifer disgyblion yn effeithio arnynt.